

სტატუსშეჩერებული სტუდენტების სწავლის მითოვების (drop out) მიზეზების კვლევა თბილისის 4
სახელმწიფო უნივერსიტეტის მაგალითზე

მაგდა სარჯველაძე
არჩილ წივილაშვილი

პოლიტიკის მეცნიერებისა და სოციოლოგიის საბაკალავრო პროგრამა
სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

Email: archil.tsivilashvili130@sps.tsu.edu.ge
magda.sarjeladze918@sps.tsu.edu.ge

აბსტრაქტი

დღევანდელ ქართულ რეალობაში სტატუსშეჩერებული სტუდენტები, ფაქტობრივი შედეგია ყველა იმ სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემისა, რომლებიც სტუდენტებს აქვთ. ამასთანავე, რთულია ზუსტი სტატისტიკური მონაცემების მოძიება მათი რაოდენობის შესახებ. მაგალითისთვის, განათლების სამინისტროს ინფორმაციით 2020 წლის პირველი ნოემბრის მდგომარეობით, სტატუსი 73 020 სტუდენტს აქვს შეჩერებული, მათგან 29 306 სტუდენტს ფინანსური დავალიანების გამო, რაც საერთო რაოდენობის 40.1%-ია (განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო, 2020).

რაც შეეხება გასულ წლებს, 2019 წელს სტატუსი 70 239 სტუდენტს ჰქონდა შეჩერებული, ხოლო 2018 წელს - 64 898 სტუდენტს. აღნიშნული ტენდენცია წლების განმავლობაში მზარდია. დასახელებულ პერიოდში შეინიშნებოდა რაოდენობის საშუალოდ 2000-დან 5000-მდე ზრდის ტენდენცია, ხოლო 2018 წლის მონაცემთან მიმართებით - 10 547-ით ზრდა, რაც ბოლო 5 წლის განმავლობაში, ყველაზე მაღალ მაჩვენებელს წარმოადგენს (barristers.ge, 2018).

საკითხის აქტუალობასა და მის პრობლემურ ბუნებაზე მეტყველებს ის ფაქტიც, რომ ბოლო დროს გახშირებულია სტუდენტების მხრიდან საგანმანათლებლო სისტემაში უთანასწორობასთან დაკავშირებული პროტესტი, რომელიც ერთგვარი გამოძახილია სტატუსჩერებულ სტუდენტთა პრობლემებისა. საქართველოში მოქმედი უნივერსიტეტების ბიუჯეტი ერთი შეხედვით საკმაოდ დიდია, თუმცა, თუ უფრო დეტალურად შევხედავთ, აღმოვაჩინოთ, რომ არა მხოლოდ კერძო, არამედ სახელმწიფო უნივერსიტეტებშიც ბიუჯეტის მთავარი წყარო სტუდენტის მიერ გადახდილი სწავლების საფასურია, რაც, მნიშვნელოვნად ჩამორჩება ევროპულ ანალოგებს. დღეს საქართველოში, რამდენიმე გამონაკლისის გარდა, წლიური სწავლების საფასური 2250 ლარია, რაც, დაახლოებით 800 დოლარს შეადგენს, ეს ძალიან მცირე თანხაა იმისათვის, რათა ხარისხიან განათლებაზე ვიმსჯელოთ. თავის მხრივ, სახელმწიფო არ/ვერ ზრუნავს საუნივერსიტეტო განათლების გარე დაფინანსების ზრდასა და მხარდაჭერაზე და სახელმწიფო უნივერსიტეტების ბიუჯეტებში მხოლოდ რამდენიმე პროცენტის დაფინანსებით შემოიფარგლება. დაფინანსების ამგვარი მოდელის პარალელურად, მზარდი სოციალური უთანასწორობა და ინფლაცია, კიდევ უფრო ზრდის უთანასწორო გარემოს და იწვევს სტატუსშეჩერებული სტუდენტების რაოდენობის ზრდას.

ვინაიდან და რადგანაც, მოცემული თემა ნაკლებად არის შესწავლილი, გადავწყვიტეთ კვლევა სტატუსშეჩერებულ სტუდენტთა საკითხზე ჩაგვეტარებინა, რომლის მიზანიც იქნებოდა შეგვესწავლა უმაღლეს განათლებაში სწავლის მიტოვებისა და სტუდენტის სტატუსის შეჩერების (drop out) მიზეზები. კვლევა თავისი არსით აგებულია სოციალურ მეცნიერებათა თვისებრივი კვლევის მეთოდებზე. კერძოდ, გამოყენებულია დოკუმენტების ანალიზი - საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის - მონაცემთა ბაზა და საქართველოს ღია მონაცემების ლაბორატორია.

კვლევის პროცესში მიზნობრივი შერჩევის საფუძველზე ჩატარდა ნახევრად-სტრუქტურირებული სიღრმისეული ინტერვიუ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტების სტატუსშეჩერებულ სტუდენტთან, სტუდენტურ მოძრაობასა და განათლების საკითხით დაინტერესებულ

ექსპერტ/მკვლევრებთან. კვლევა აგებულია პროცესის თეორიისა და უილიამ სპეიდის სწავლის მიტოვების ახსნა-განმარტებითი მოდელის მიხედვით.

ორივე თეორია ყურადღებას ამახვილებს სტუდენტის მიზნებსა და სტატუსის შეჩერების განმაპირობებელ ფაქტორებზე, თუმცა, ვინაიდან მათ მიერ დასახული სქემა მათი რეალობის მოდელს წარმოადგენდა, ამ მხრივ საინტერესო იყო, როგორ "გადმოითარგმნებოდა" და მოერგებოდა ისინი ქართულ რეალობას. მოცემული კვლევით შეფასდა ის მთავარი განმაპირობებელი ფაქტორები, რომლებიც დღევანდელ რეალობაში ხელს უშლის სტუდენტს, რათა მიიღოს მისთვის სასურველი განათლება, ისე, რომ გარეგანმა ფაქტორებმა მას ხელი ვერ შეუშალოს. ჩვენ მიერ ჩატარებული კვლევა ცხადყოფს, რომ ინფლაციის მაღალი მაჩვენებელი პირდაპირპროპორციულად ზემოქმედებს აქტიური სტუდენტის სტატუსის შეჩერებაზე, თუმცა, ამ საკითხში მხოლოდ სახელმწიფოს პასუხისმგებლობა არ დგას დღის წესრიგში, არამედ არასრულყოფილი ინფორმაციის ან ოჯახის ზეგავლენით მიღებული გადანყვეტილებაც, რომლის გამოც სტუდენტის მიერ ხდება არჩევნის სისწორის ეჭვქვეშ დაყენება, და ბოლოს, დღეის მდგომარეობითა და ინტერვიუებზე დაყრდნობით გამოვლინდა, რომ სტუდენტებისთვის სტუდენტობა არის მიზანი და არა საშუალება, ნაკლებად ფიქრობენ შრომის ბაზარზე რა პერსპექტივები აქვთ. ვფიქრობთ, კვლევა მნიშვნელოვან დახმარებას გაუწევს როგორც სახელმწიფოს, ისე უნივერსიტეტს, სტატუსშეჩერებულ სტუდენტებსა და სტუდენტთა პრობლემებით დაინტერესებულ მკვლევრებს.

საკვანძო სიტყვები: სტატუსშეჩერებული სტუდენტები, სახელმწიფო, სახელმწიფო უნივერსიტეტები,

შესავალი

ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური, კულტურული, მეცნიერული, თუ სხვა სახით განვითარება, პირდაპირ დაკავშირებულია ახალგაზრდებთან, უფრო ზუსტად კი, სტუდენტებთან. თუმცა, ხშირად ისე ხდება, რომ აქტიური სტატუსის მქონე სტუდენტებს უწევთ, სტატუსის შეჩერება, რაც სხვადასხვა სახის მიზეზებითაა გამოწვეული. გამომდინარე იქიდან, რომ საკითხი ნაკლებად პოლიტიზირებულია, მედიის ყურადღების ცენტრში ნაკლებად ექცევა, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, საკითხი აქტუალურობას არ კარგავს, გამომდინარე იქიდან, რომ აქტიური სტატუსის შეჩერება გამოწვეულია ისეთი რთული პრობლემებით, რომელიც საზოგადოების დიდ ნაწილს აწუხებს.

სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემები ჯერ კიდევ ყველაზე დიდ გამოწვევად რჩება, რაც ყველაზე მთავარია, მათი კავშირი ორმხრივია. ერთი მხრივ, სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემები ერთ-ერთი მთავარი განმაპირობებელია ქვეყანაში მეტი სტატუსშეჩერებული სტუდენტისა, ხოლო მეორე მხრივ, მეტი სტატუსშეჩერებული სტუდენტი უდრის ქვეყანაში მძიმე სოციალურ-ეკონომიკურ მდგომარეობას, რადგანაც სწორედ სტუდენტების მიერ, უნდა მოხდეს ე.წ „შეხება“, „თაობათა ცვლა“ სხვადასხვა სახის საჯარო თუ კერძო სამსახურებისა, და თუ ეს ასე არ ხდება, ცალსახად, ახალგაზრდის წილი აქტიურ, შრომით საქმიანობაში უფრო იკლებს, რაც ეკონომიკურ სიღუბეჭირეს

კიდევ უფრო ზრდის. ამასთანავე, საკითხის აქტუალობას ადასტურებს სტუდენტთა პროტესტიც, სწორედ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში დაწყებული პროტესტი საერთო საცხოვრებლის აშენების მოთხოვნით, ერთგვარი გამოძახილია სტატუსჩერებულ სტუდენტთა სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემებისა (radiotavisupleba.ge, 2022).

გარდა ამისა, საკითხის აქტუალობაზე მეტყველებს ისიც, რომ სტატუსჩერებული სტუდენტების რაოდენობა მზარდია. წლების განმავლობაში კი, ეს ყველაფერი ერთგვარი ტენდენციის სახეს იღებს. მაგალითისთვის, 2020 წლის 1 ნოემბრის მდგომარეობით, სტატუსი 73 020 სტუდენტს აქვს შეჩერებული, რაც შეეხება გასულ წლებს, ნოემბრის თვის მონაცემით, 2019 წელს სტატუსი 70 239 სტუდენტს ჰქონდა შეჩერებული, ხოლო 2018 წელს - 64 898 სტუდენტს, სატატუსჩერებულ სტუდენტთა რაოდენობა 19 717-ით გაიზარდა (სუხიაშვილი, 2021). უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ სტუდენტთა მიღება უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში, ბევრად აღემატება კურსდამთავრებულთა რაოდენობას, განსაკუთრებით კი, სახელმწიფო უნივერსიტეტებში. მაგალითისთვის, 2016-17 წლის სასწავლო წელს, სახელმწიფო უნივერსიტეტებში მიღებულ სტუდენტთა რაოდენობა 16 541 შეადგენდა, ხოლო ამავე 2016 წელს კურსდამთავრებულთა რაოდენობამ - 9852 შეადგინა (datalab.ge, 2019).

აგრეთვე, საკითხის პრობლემურ ბუნებას ხაზს უსვამს კიდევ ერთი გარემოება, ე.წ - „ტვინების გადინება - Brain drain“. საქართველოს ღია მონაცემების ლაბორატორიის (DataLab) მიხედვით, მიზეზმა - აქტიური სტატუსის შეჩერება საზღვარგარეთ სასწავლებლად წასვლის გამო 2013-2019 წლებში, მაქსიმუმს 2013 წელს - 280-ს მიაღწია, მას შემდეგ კი დაღმასვლას განიცდის. ახალგაზრდების, სტუდენტების გადინება საზღვარგარეთ უკეთესი ანაზღაურების გამო და დასაქმების უკეთესი პერსპექტივით, აშკარად აღემატება საზღვარგარეთ სწავლის გასაგრძელებლად წასულთა რაოდენობას. შესაბამისად, გრძელვადიან პერსპექტივაში, გარდა იმისა, როგორც თავში ვახსენეთ, რომ ქვეყანა ვერ მიიღებს „შევსებას“ საჯარო და კერძო სამსახურებში, ასევე, ის დაკარგავს იმ მცირე პროცენტულ წილსაც, რომელმაც ქვეყნის ინტელექტუალურ, საგანმანათლებლო დონეზე, გადამწყვეტი გავლენა უნდა იქონიოს. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკითხი დღესაც აქტუალურია, რაც გამოწვეულია ქვეყანაში არსებული მძიმე სოციალურ-ეკონომიკური პირობებით, სტატუსჩერებულ სტუდენტთა მზარდი რაოდენობითა და საფრთხისშემცველი გარემოებებით, რომლებიც უბიძგებენ სტუდენტებს, შეიჩერონ აქტიური სტუდენტის სტატუსი და დატოვონ ქვეყანა.

კვლევის მეთოდოლოგია

წინამდებარე კვლევა მიზნად ისახავდა შეგვესწავლა უმაღლეს განათლებაში სწავლის მიტოვებისა და სტუდენტის სტატუსის შეჩერების (drop out) მიზეზები.

სწორედ ამ მიზნიდან გამომდინარე ფორმირდა საკვლევი კითხვებიც:

1. რა შესაძლო ეკონომიკური ფაქტორები უბიძგებს სტუდენტებს შეიჩერონ აქტიური სტუდენტის სტატუსი?

2. რა შესაძლო სოციალური ფაქტორები ზემოქმედებენ აქტიური სტუდენტის სტატუსის შეჩერებაზე?

კვლევა თავისი არსით აგებულია სოციოლოგიური კვლევის თვისებრივ მეთოდზე, რომლის ფარგლებშიც მონაცემთა მოპოვების გზით გამოყენებულია დოკუმენტების ანალიზი, კერძოდ, საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის - მონაცემთა ბაზა და საქართველოს ღია მონაცემების ლაბორატორია. მიზნობრივი შერჩევის გზით, საკვლევი თემა მოვარგეთ თბილისის 4 სახელმწიფო უნივერსიტეტს: თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ვინაიდან ქვეყნის მასშტაბით მოცემული უნივერსიტეტები სტუდენტებში დიდი პოპულარობით სარგებლობს, გარდა ამისა, წლიურად და რიცხობრივად სწორედ მოცემულ უნივერსიტეტებში ირიცხებიან დიდი რაოდენობით სტუდენტები, რაც ზრდის იმის ალბათობას, რომ მათ სხვა კერძო უნივერსიტეტებთან შედარებით ბევრად მეტი სტატუსშეჩერებული სტუდენტი ეყოლება.

თბილისის ოთხივე სახელმწიფო უნივერსიტეტიდან ვეცადეთ გამოგვეთხოვა ინფორმაცია სტატუსშეჩერებულ სტუდენტთა რაოდენობის შესახებ, თუმცა, უკუკავშირი მხოლოდ ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტიდან და ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტიდან მივიღეთ, რაც შეეხება საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის სტატუსშეჩერებულ სტუდენტთა რაოდენობას, განათლების ხარისხის განვითარების ეროვნული სამსახურის მიერ ჩატარებული რაოდენობრივი კვლევის შედეგებით ვიხელმძღვანელოთ. სამეცნიერო კვლევის პროცესში არააღბათური, მიზნობრივი შერჩევის საფუძველზე ჩატარდა 24 ნახევრად-სტრუქტურირებული სიღრმისეული ინტერვიუ:

20 სიღრმისეული ინტერვიუ ჩატარდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტების ბაკალავრის საფეხურზე მყოფ 20 სტატუსშეჩერებულ სტუდენტთან, თითოეული უნივერსიტეტიდან 5 სტუდენტი გამოიკითხა, რომელთა საშუალო ასაკი 20 წელს წარმოადგენდა, რაც შეეხება მათ სქესობრივ განაწილებას, ამ მხრივ შეირჩა 10 მამრობითი და 10 მდედრობითი სქესის წარმომადგენელი ყოფილი სტუდენტი.

აქვე, მიზნობრივი შერჩევის გზით ორი ინტერვიუ ჩატარდა სტუდენტური მოძრაობის წარმომადგენელთან (“მაისის სტუდენტური მოძრაობა“, “ნაბიჯი“), ვინაიდან 2022 წელს მათ მიერ სტუდენტთა პრობლემების გადაჭრის გზით უნივერსიტეტების წინ დაანონსებული აქციები აქტიურად უღერდება საზოგადოებაში (radiotavisupleba.ge, 2022), ამასთანავე ისინი ხშირად გამოდიან სტატუსშეჩერებულ სტუდენტთა სახელით, ვფიქრობდით, რომ სტუდენტებზე საინტერესო და ხელჩასაჭიდი ინფორმაცია აღმოაჩნდებოდათ, ამ მხრივ კი, მათი აზრი კვლევისთვის მნიშვნელოვანი იყო.

და ბოლოს, ექსპერტული შერჩევის საფუძველზე, ჩატარდა ორი ნახევრად-სტრუქტურირებული სიღრმისეული ინტერვიუ განათლების ექსპერტებთან, რომლებიც ამ საკითხში შეირჩნენ სპეციფიკური კვალიფიკაციისა და მათ მიერ გამოქვეყნებული პუბლიკაციების შედეგად, რომლებიც

ეხებოდა უმაღლესი განათლების პოლიტიკასა და სტუდენტების სოციო-ეკონომიკური გამოწვევების საკითხებს. აქვე, კიდევ ერთ, მთავარ მახასიათებელს წარმოადგენდა მათი მუშაობის გამოცდილება საუნივერსიტეტო სივრცეში სტუდენტებთან, ვინაიდან, ყველაზე უკეთ ეცოდინებოდათ სტუდენტების აკადემიური მოსწრებისა და საგანმანათლებლო სივრცის მთავარი გამოწვევების შესახებ. მათ ისაუბრეს ქვეყნის დღევანდელ ეკონომიკურ მდგომარეობასა და სტუდენტთა სწავლის მიმართ დამოკიდებულებაზე, ასევე მათ მიერ მიღებული გადაწყვეტილებებისა და არჩევანის სისწორეზე.

რაც შეეხება თავად ინტერვიუებს, სტატუსშეჩერებულ სტუდენტებთან ჩატარებული სიღრმისეული ინტერვიუს ხანგრძლივობა საშუალოდ შეადგენდა 45 წუთს, განათლების ექსპერტებთან 1სთ-ს, ხოლო, რაც შეეხება სტუდენტურ მოძრაობებს, მათგან საკვლევ კითხვებზე პასუხები წერილობითი სახით მივიღეთ.

კვლევა ეთიკური პრინციპების დაცვით ჩატარდა, რაც უპირველესად გულისხმობს კვლევის განხორციელების მიზანშეწონილობას. ვფიქრობთ, იგი სტატუსშეჩერებულ სტუდენტთა პრობლემებზე ღირებულ ინფორმაციას აწვდის მკითხველს. მეორე მხრივ, საკითხი სარგებლიანობას ეხება, რაც გულისხმობს, სტატუსშეჩერებული სტუდენტებისთვის დახმარების განწევას, იმის თაობაზე, რომ მათი ხმა ჩვენი სამეცნიერო კვლევის მეშვეობით ღიად გაჟღერდება, რაც საშუალებს მისცემს, როგორც უნივერსიტეტებს, ისე სახელმწიფოს, დაინყონ ფიქრი მრავალწლიანი პრობლემის აღმოფხვრასთან დაკავშირებით. ასევე უმნიშვნელოვანესი საკითხია ინტერვიუების პროცესში ინფორმირებული თანხმობის მოპოვება. ვინაიდან ეთიკური სტანდარტების დაცვა მოითხოვს, კვლევის ფარგლებში რესპონდენტისთვის კვლევისასთან დაკავშირებული სიმართლის თქმას - არ ყოფილა პრეცედენტი იმისა, რომ რესპონდენტებისთვის კვლევის მიზანი დაგვემალა, შესაბამისად ინტერვიუები ნებაყოფლობითი თანხმობის პირობებში ჩატარდა. აქვე, როგორც ეთიკური პრინციპები მოითხოვს, ვიცავთ გამოკითხული რესპონდენტების კონფიდენციალურობას და არ ვასახელებთ მათ ვინაობას.

კვლევის მეცნიერული და პრაქტიკული მნიშვნელობა

ვიმედოვნებთ, მოცემულ კვლევას პრაქტიკული ფუნქცია ექნება სამიზნე ჯგუფის წევრებისთვის და მნიშვნელოვან დახმარებას გაუწევს სტატუსშეჩერებულ სტუდენტთა პრობლემების გასაჭაროებასა და მათ შემსუბუქებას. რაც შეეხება პოლიტიკის შემქმნელებს, მათ ვთავაზობთ, იზრუნონ პრობლემების აღმოფხვრაზე, რათა საბოლოოდ შემცირდეს საქართველოს სახელმწიფო უნივერსიტეტებში სტატუსშეჩერებულ სტუდენტთა რიცხოვრივი წილი.

რაც შეეხება კვლევის შეზღუდვას, ვინაიდან თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის სტატუსშეჩერებულ სტუდენტთა შესახებ ინტერნეტ სივრცეში ზუსტი რაოდენობის მოძიება ვერ მოხერხდა, ამასთანავე ვერ მივიღეთ უკუკავშირი ამ უნივერსიტეტის კანცელარიის მხრიდან ოფიციალური მიმართვის საფუძველზე, შესაბამისად, თსუ-ს სტატუსშეჩერებულ სტუდენტთა ზუსტი რაოდენობა არ მოგვეპოვება, რაც აღნიშნულია შესაბამისი აბრევიატურით N/A (“არ არის ხელმისაწვდომი“).

აკადემიური ლიტერატურის მიმოხილვა

სტატუსშეჩერებული სტუდენტების კვლევა და მათი ყოველდღიური პრობლემები, რომლებიც საბოლოოდ უბიძგებენ სწავლის მიტოვებისკენ, ცხადია, რომ არახალია. ტრადიციულად, აღნიშნულ თემაზე ჩატარებული კვლევების ძირითადი ნაწილი კონცენტრირდება რამდენიმე მთავარ საფუძველზე, როგორებიცაა: უილიამ სპეიდის სწავლის მიტოვების ახსნა-განმარტებითი მოდელი (Spady's explanatory model of the dropout process) და ვინსენტ ტინტონს, აგრეთვე სწავლის მიტოვების ახსნა-განმარტებითი მოდელი (Tinto's explanatory model of the dropout process) (Kerby, 2015).

საწყის ეტაპებზე, როცა სტუდენტების მიერ სწავლის მიტოვების საკითხი კვლევით სფეროში უფრო და უფრო აქტუალური ხდებოდა, 70-იან წლებში, ძირითად საფუძველს მაინც უილიამ სპეიდი და ვინსენტ ტინტო ქმნიან. მათი გამორჩეული თვისებაა ფოკუსირება სწავლის მიტოვების სოციოლოგიურ ასპექტებზე: ისინი ხაზს უსვამენ როგორც (სოციო-ეკონომიკურ) ინდივიდუალურ ფაქტორებს, ასევე საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან დაკავშირებულ ფაქტორებს (Hadjar; Haas & Gewinner, 2022). უფრო კონკრეტულად, ვინსენტ ტინტოს მოდელი, როგორც სწავლის მიტოვების კონცეპტუალური სქემა, მოიცავს განსხვავებას საგანმანათლებლო დაწესებულების აკადემიურ სისტემასა და სტუდენტის აკადემიურ ინტეგრაციას საგანმანათლებლო დაწესებულების სოციალურ სისტემაში (Hadjar; Haas & Gewinner, 2022). ტინტოს სწავლის მიტოვების ახსნა-განმარტებითი მოდელი შეიძლება ჩაითვალოს, როგორც აკადემიურ და სოციალურ სისტემებს შორის ურთიერთქმედების გრძივი პროცესი, რომელიც მუდმივად იცვლება ინდივიდების მიერ შესრულებული სამუშაოს/პერფორმანსის მიხედვით (აკადემიური საქმიანობა) (Kerby, 2015). შესაბამისად, რათა კონკრეტულმა პიროვნებამ სწორად შეძლოს თავის წარმოჩენა საგანმანათლებლო გარემოში, უკვე საქმეში ერთვება ინდივიდუალური დონის მახასიათებლები. ასე მაგალითად, სოციალურ-ეკონომიკური ფონი, მშობელთა განათლების დონე და სკოლის საშუალო ქულა არის დამატებითი ფაქტორები, რომლებმაც შეიძლება განსაზღვროს სწავლის მიტოვების განზრახვა (Hadjar; Haas & Gewinner, 2022). აღნიშნულმა დამატებითმა ფაქტორებმა კი, შესაძლოა, გადამწყვეტი ზეგავლენა იქონიოს, რადგანაც აბიტურიენტები აბარებენ უნივერსიტეტში სხვადასხვა გამოცდილებითა და ოჯახური წარმოშობით, ეს ყველაფერი კი პირდაპირ და არაპირდაპირ გავლენას ახდენს აკადემიურ მოსწრებაზე (Kerby, 2015). აგრეთვე, ყველა ზემოაღნიშნული ფაქტორი გავლენას ახდენს იმაზე, თუ რამდენად იქნება ჩართული სტუდენტი საგანმანათლებლო პროცესში, რადგანაც, მაგალითისთვის, ჩართულობის ზოგიერთი კონცეფცია (Conceptions Of Engagement) მოიცავს სტუდენტის დამოკიდებულებებს, ხოლო ზოგიერთი კი სტუდენტის დამოკიდებულებებს განიხილავს, როგორც საგანმანათლებლო საქმიანობაში ჩართულობის წინარე პროცესს (Rumberger & Lim, 2008). ამასთანავე, ძალიან მნიშვნელოვანია აღნიშნულ საკითხზე თანამედროვე კვლევების მთავარი ფოკუსი, რადგანაც ზოგიერთი კვლევის თანახმად სწავლის მიტოვებასთან გენდერული ნიშნით განსხვავება არანაირ კავშირში არ არის (Guzmán & Kingston, 2011), ხოლო სხვა კვლევებმა კი პირიქით - აჩვენა არათანაბარი სწავლის

მიტოვების მაჩვენებელი ქალებსა და მამაკაცებს შორის (Conger & Long, 2010). ასევე, საინტერესოა ფსიქოლოგიურ ასპექტებზე ფოკუსირება თანამედროვე კვლევებში - ფსიქოლოგიურმა მოდელებმა ბოლო რამდენიმე წლის განმავლობაში მოიპოვა გავლენა სტატუსშეჩერებული სტუდენტების სწავლის მიტოვების მიზეზების კვლევის სამეცნიერო დისკურსზე. ძირითადი ფსიქოლოგიური მახასიათებლებია ინდივიდუალური მიდრეკილებები, სწავლის შინაგანი მოტივაცია, სწავლის სტრატეგიები, თავდაჯერებულობა, თვითკონტროლი, სოციალური უნარები და უნარი-სტუდენტი გაუმკლავდეს სწავლასთან დაკავშირებულ ზნოლას (Heublein, 2014).

თუმცა, აუცილებლად უნდა ითქვას, რომ ნებისმიერი კვლევა აღნიშნულ საკითხზე, ძირითად შემთხვევებში, ახდენს საკითხის მხოლოდ სისტემატიზებას. ანუ, ვერ ხერხდება საკითხის სრულად ან/და დიდი ნაწილის დაფარვა. მიუხედავად იმისა, რომ საკითხი კომპლექსურია, ცალ-ცალკე სოციალურ-ეკონომიკური, ოჯახური, კულტურული, გენდერული და სხვადასხვა ფაქტორების გამოყოფა, ხელს უშლის რეალობის ერთ მთლიანობად აღქმას. საკითხი ვერ იფარება და ვერ ექცევა ერთ მთლიან სისტემაში, რათა დავინახოთ თუ როგორ ურთიერთქმედებენ ელემენტები/ფაქტორები ერთმანეთში.

სტატიის თეორიულ ჩარჩოდ კი გამოყენებულია უილიამ სპეიდის სწავლის მიტოვების ახსნა-განმარტებითი მოდელი (Spady's explanatory model of the dropout process) და პროცესის თეორია (The Process Theory). სპეიდის მოდელი ხსნის, თუ როგორ ხდება სწავლის მიტოვება, ე.წ. drop out - მთავარი მამოძრავებელი ძალა აღნიშნული მოდელისა არის ის, რომ ოჯახური ფონი გავლენას ახდენს აკადემიურ პოტენციალზე. მოდელი ასევე გვთავაზობს, რომ ფართო და უფრო მეტად საზოგადო სპექტრი, მაგალითად, როგორცაა ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობა, პირდაპირ გავლენას ახდენს არა მხოლოდ სტუდენტის სოციალურ ინტეგრაციაზე, არამედ უშუალოდ იმაზე, თუ როგორ სწავლობს ის (GPA). მის მიერ შემუშავებული მოდელის ერთ-ერთი მთავარი თავისებურება ის არის, რომ გამომწვევ მიზეზებს შორის კავშირი, შესაძლოა, იყოს აბსოლუტური. ანუ, საჭირო არაა, რომ კონკრეტულმა სწავლის მიტოვების მიზეზმა გარკვეული გზა განვლო, ფორმირდეს და ჩამოყალიბდეს, პირიქით, ზოგიერთი მიზეზი, შესაძლოა, პირდაპირ იყოს დაკავშირებული სწავლის მიტოვების გადანყვეტილებასთან. ხოლო პროცესის თეორიის (The Process Theory - Marshall Scott Poole - Andrew Henry van de Ven) მიხედვით, ყველაფერი ეტაპობრივად, იერარქიზებულად ხდება სტუდენტის ცხოვრებაში,

სწორედ ამიტომ, თეორიის ავტორები აღგვიწერენ იმ მოცემულობას, რომელსაც სტუდენტი გადის მანამ, სანამ სტატუსის შეწყვეტის შესახებ მიიღებს გადანყვეტილებას. ამ მხრივ, ისინი ექვს ძირითად ფაზას სქემისებურად გამოყოფენ, რომლის მთავარი იდეა მდგომარეობს იმაში, რომ სტუდენტს სრული უფლება აქვს, ნებისმიერ დროს შეიჩეროს სტატუსი, იქნება ეს ოჯახური ფონი, მძიმე სოციალურ-ეკონომიკური პირობები, მიმართულებისა და სწავლის მიმართ ინტერესის დაკარგვა და ა.შ. აღსანიშნავია ისიც, რომ მარშალ სკოტ პოული და ენდრიუ ვან დე ვენი ყურადღებას ამახვილებენ მოტივაციასთან დაკავშირებულ საკითხებზე, რომელსაც ორ კლასად ყოფენ: პირველი - ინტერესი, არჩევანის სისწორე, პატივისცემა და მეორე - პირადი საკითხები. აქვე ისინი ხაზს უსვამენ სტუდენტების ემოციურ მიჯაჭვულობას მათ მიერ მიღებული გადანყვეტილების მიმართ

და დასძინენ, რომ არ არის ადვილი ამ მოცემულობის წინაშე მდგარი სტუდენტის ცხოვრება, რადგან ისინი საკუთარ თავთან კონსენსუსს აღწევენ და ამით ახდენენ საბოლოო ვერდიქტის გამოტანას.

დოკუმენტების ანალიზის შედეგები

კვლევის პროცესში უნივერსიტეტებთან ოფიციალური მიმართვის საფუძველზე გამოთხოვილი ინფორმაციით (თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი) დადგინდა, რომ 2022 წლის მონაცემებით აქტიური სტუდენტის სტატუსი შეჩერებული აქვს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის - 6005, ხოლო ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის - 6626 ბაკალავრის საფეხურზე მყოფ სტუდენტს, ხოლო საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის სტატუსშეჩერებულ სტუდენტთა რაოდენობა, განათლების ხარისხის განვითარების ეროვნული სამსახურის 2018 წლის მონაცემებზე დაყრდნობით, 10 384 შეადგენს.

ცხრილი N1

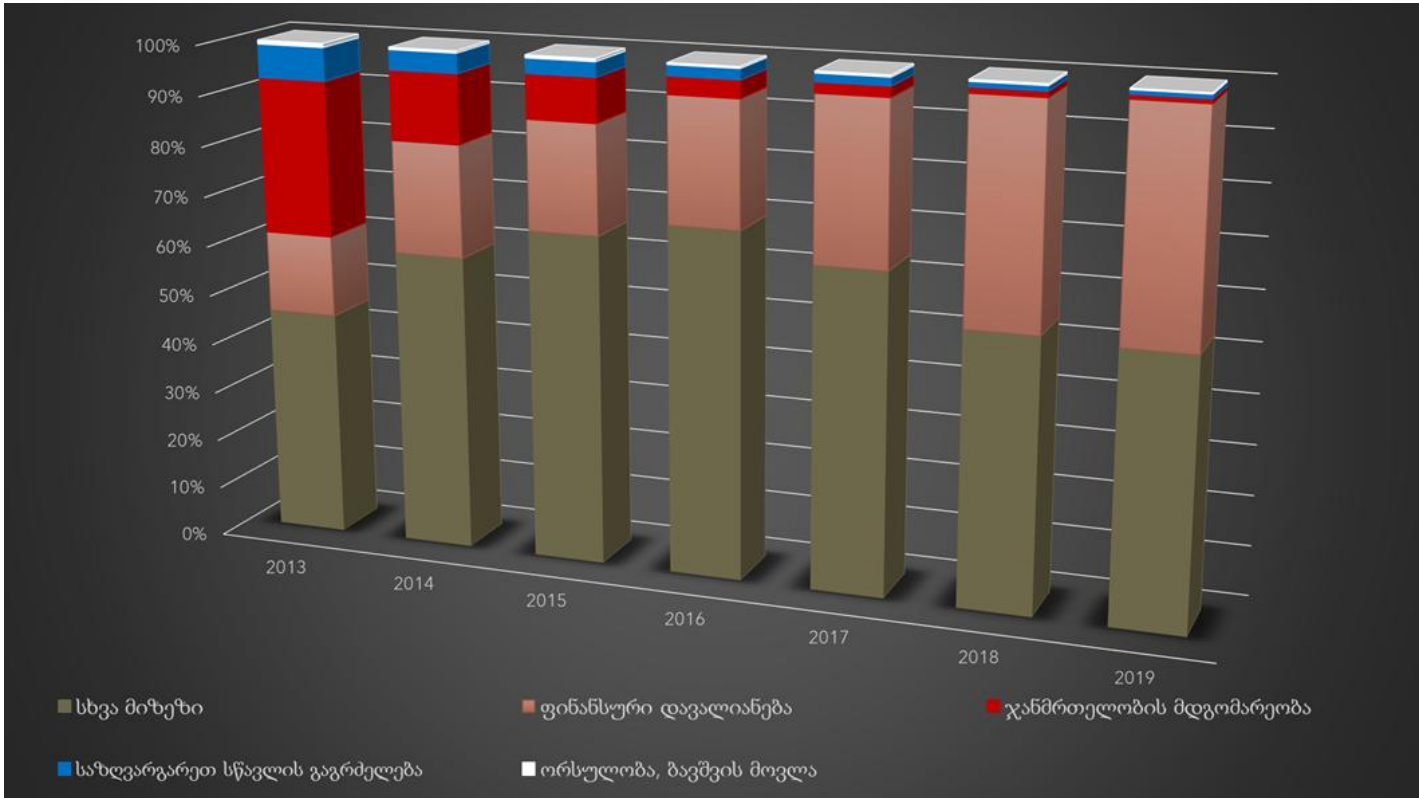
უნივერსიტეტი	სტატუსშეჩერებულ სტუდენტთა რაოდენობა	პროცენტული მაჩვენებელი
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	6005	23%
ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი	6626	30%
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი	10 384	31%
თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტი	N/A	—

წყარო: თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, განათლების ხარისხის განვითარების ეროვნული სამსახური

საქართველოს ღია მონაცემების ლაბორატორიის მიერ ჩატარებული რაოდენობრივი კვლევის მონაცემებზე დაყრდნობით, გამოვლინდა 5 ძირითადი მიზეზი აქტიური სტუდენტის სტატუსის შეჩერებისა. პირველი და ყველაზე მასშტაბური გახლავთ ე.წ სხვა მიზეზი, რომლის პროცენტული რაოდენობა წლების განმავლობაში ცვალებადია და ტოვებს მრავალი ინტერპრეტაციის საშუალებას იმის შესახებ, თუ რას შეიძლება გულისხმობდეს იგი. პროცენტული სიდიდით მეორე - ფინანსური დავალიანებაა, რომელსაც 2013-2019 წლებში მზარდი ტენდენცია აქვს. მესამე მიზეზად ჯანმრთელობის პრობლემები დგას, რომელიც 2013-2015 წლებში გაცილებით დიდ პროცენტულ წილს შეადგენდა, ვიდრე მომდევნო წლებში, თუმცა, საგულისხმოა ისიც, რომ აღნიშნული

სტატისტიკა მოიცავს 2013-2019 წლებს, შესაბამისად, სავარაუდოა, რომ 2020-2021 წლებში, კოვიდ პანდემიის პირობებში, ჯანმრთელობის პრობლემების წილი აქტიური სტუდენტის სტატუსის შეჩერებაში ისევ გაიზარდებოდა.

დიაგრამა N1

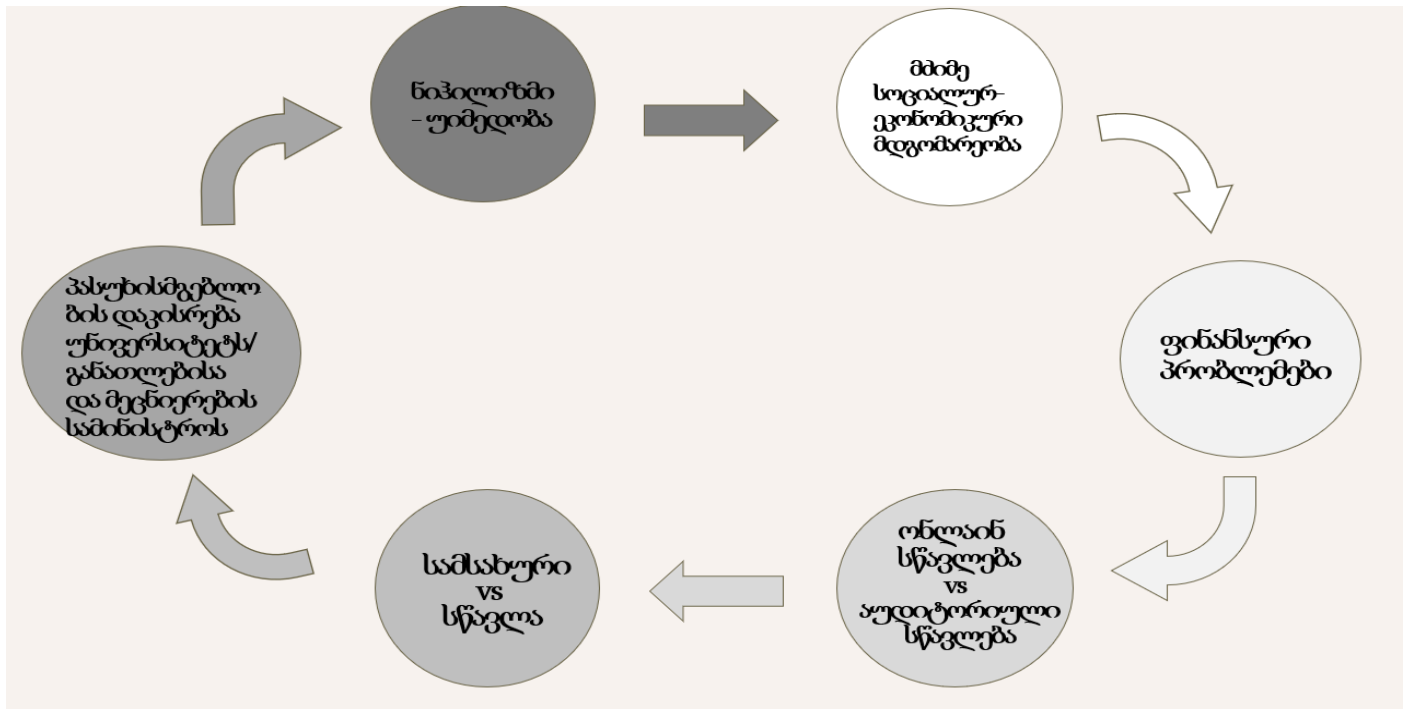
წყარო: datalab.ge

სწავლის მიტოვების შესაძლო სოციალ-ეკონომიკური მოტივები

ჩვენ მიერ თბილისის 4 სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტატუსშეჩერებულ სტუდენტებთან ჩატარებული 20 ნახევრად სტრუქტურირებული სიღრმისეული ინტერვიუს მიხედვით, იქმნება ე.წ „წრე-ბრუნვა“, ერთმანეთთან კომპლექსურად დაკავშირებული მიზეზების მეშვეობით, რომლებიც ყველაზე ხშირად უღერდებოდა რესპონდენტების მიერ. უმეტეს შემთხვევებში, აქტიური სტუდენტის სტატუსის შეჩერების უპირველეს მიზეზად სახელდებოდა ქვეყანაში შექმნილი მძიმე სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა. ამის შემდეგ, რესპონდენტები, ძირითადად, ყურადღებას ამახვილებდნენ მათ ფინანსურ პრობლემებზე, რაც გულისხმობს ბინის ქირას, ტრანსპორტირებას, ყოველდღიურ კვებასა და სხვა წვრილმან ხარჯებს. ყველაფერ ზემოაღნიშნულს, დაემატა 2020 წელს დაწყებული კოვიდ პანდემია, რა დროსაც, შეიქმნა სხვადასხვა რეალობა (იზოლირებული და სოციალური ცხოვრება), რომელმაც უმაღლეს საგანმანათლებლო სისტემაში ჩამოაყალიბა სწავლების ორი ფორმა - აუდიტორიული და დისტანციური სწავლება. მათი თქმით, სწორედ ამ

დროს დისტანციურად მუშაობა გახდა ხელმისაწვდომი, თუმცა, ინტერვიუს კოდირების შედეგად გამოვლინდა, რომ აღნიშნულმა შესაძლებლობამ კოვიდ პანდემიის დასრულების პირობებში, წარმოშვა კიდევ ერთი მიზეზი - სტუდენტები იძულებულნი გახდნენ აერჩიათ სამსახური ან სწავლა, თბილისის ოთხივე სახელმწიფო უნივერსიტეტი, დროთა განმავლობაში დაუბრუნდა აუდიტორიულ სწავლებას, ხოლო დასაქმებულებს მოუხდათ დისტანციური რეჟიმის ნაცვლად, უკვე ადგილზე მუშაობა. საინტერესოა, რომ აღნიშნული არჩევანის გაკეთების პროცესში, რესპონდენტები პასუხიმგებლობას აკისრებდნენ უნივერსიტეტებს და განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს, საიდანაც ისინი ან საერთოდ ვერ იღებდნენ, ან იღებდნენ არადაამაკმაყოფილებელ პასუხს, რაც სტუდენტებში იწვევდა ნიჰილიზმსა და სრულ უიმედობას, ეს კი პირდაპირ კავშირშია მათ მიერ ყველაზე ხშირად დასახელებულ მიზეზთან - ქვეყნის მძიმე სოციალურ-ეკონომიკურ მდგომარეობასთან, რადგანაც იმედგაცრეებული და ნიჰილიზმში ჩავარდნილი სტუდენტის მარგი ქმედების კოეფიციენტი, თითქმის, ნულის ტოლია.

სქემა N1 „წრე-ბრუნვა“

წყარო: ავტორები

კვლევის შედეგები/დისკუსია

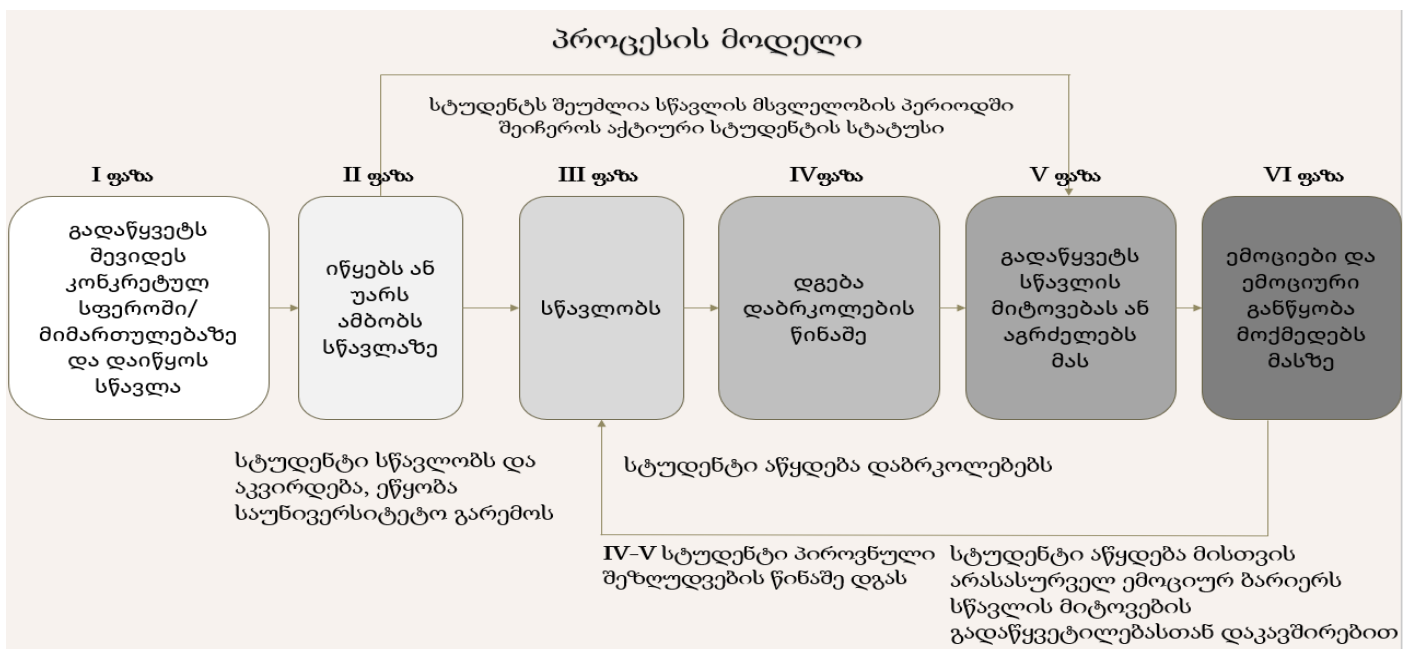
1.1 პროცესის თეორია

პროცესის თეორია და ჩვენ მიერ ჩატარებული კვლევის შედეგები, რომელიც სტატუსშეჩერებულ სტუდენტთა სიღრმისეული ინტერვიუების კოდირების შედეგად მივიღეთ, ცხადყოფს, თუ რა ფაზებს გადის სტუდენტი მანამ, სანამ მისთვის არასასურველ ან სასურველ გადანყვეტილებას -

უნივერსიტეტს გარეთ ცხოვრების გაგრძელებას აირჩევს. პროცესის თეორიის მიხედვით, ყველაფერი ეტაპობრივად ხდება. სწორედ ამიტომ, ავტორები, მარშალ სკოტ პოული და ენდრიუ ჰენრი ვან დე ვენი, გვთავაზობენ 6 ძირითად ეტაპს, რომლებსაც სტუდენტი გადის აქტიური სტატუსის შეჩერების გადაწყვეტილებამდე.

პირველ ეტაპზე სტუდენტი იღებს გადაწყვეტილებას თუ რომელ ფაკულტეტზე გააგრძელოს სწავლა, მეორე ეტაპზე კი, ჩვენს მიერ გამოკითხული სტუდენტები აღნიშნავენ, რომ სწავლის კონკრეტული მიმართულებით გაგრძელების შემდეგ ან ეგუებოდნენ, ეჩვენებდნენ საუნივერსიტეტო ცხოვრების წესს, ან ნებდებოდნენ, უარს ამბობდნენ სწავლის გაგრძელებაზე, ისინი სწავლის პარალელურად კონტექსტს აკვირდებოდნენ, მათ ჰქონდათ შექმნილი გარკვეული წარმოდგენები და იწყებოდა მათი გადაფასება, თუ რამდენად შეესაბამებოდა აღნიშნული რეალობა მათ წინასწარ შექმნილ მოლოდინებსა და შთაბეჭდილებებს, რაც პირდაპირ უკავშირდება პოულისა და ვან დე ვენის პროცესის თეორიის მე-5 ფაზას, ხოლო ის სტუდენტები, რომლებმაც სწავლის გაგრძელება არჩიეს, ამბობენ, რომ აღმოჩნდნენ დაბრკოლებების წინაშე, მაგალითად, ვერ აუღეს ალღო სასწავლო პროცესს, გაუჭირდათ სწავლის მეთოდებთან შეგუება, რომლებზეც ზეგავლენა იქონია ემოციურმა ბარიერებმა, რის გამოც მოუხდათ სწავლის შეწყვეტა და აქტიური სტუდენტის სტატუსის შეჩერება.

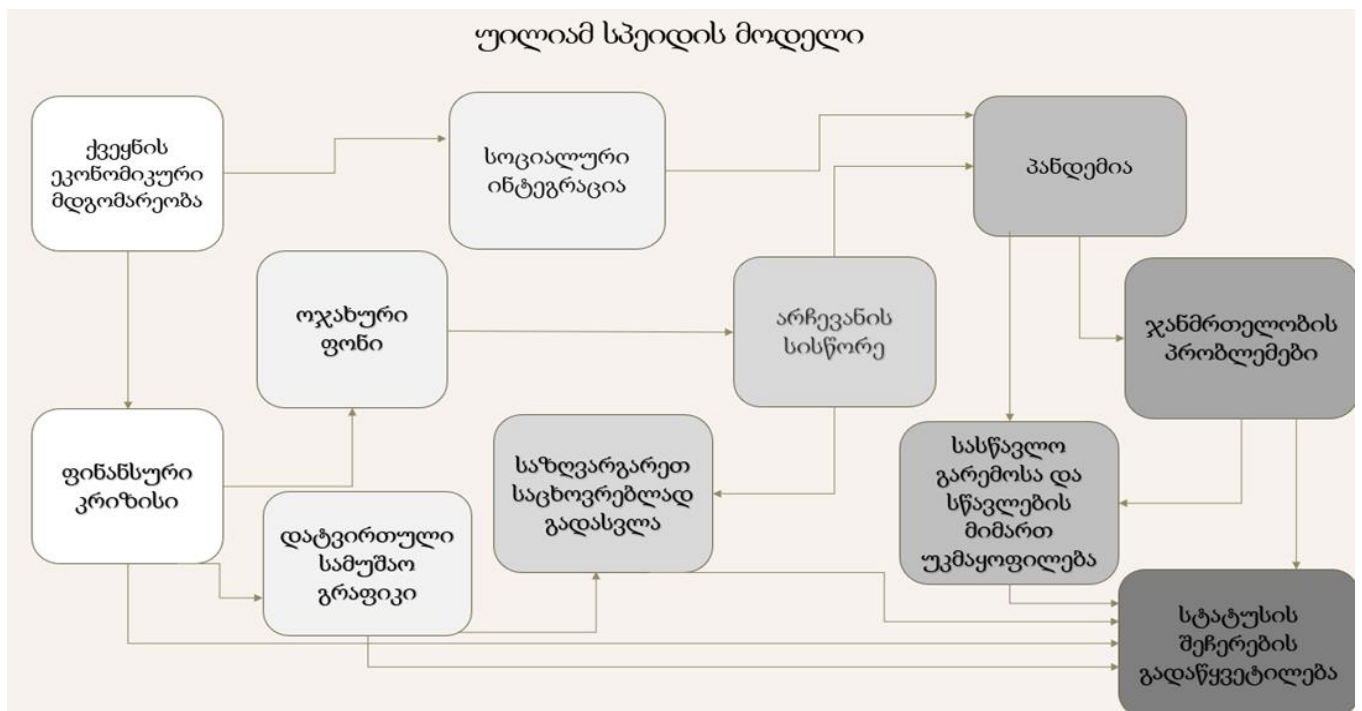
სქემა N2

1.2 უილიამ სპეიდის მოდელი

სპეიდის სწავლის მიტოვების ახსნა განმარტებითი მოდელის ჩვენს მიერ შერჩეულ საკვლევ ჯგუფზე მორგებით, გამოიყო აქტიური სტუდენტის სტატუსის შეჩერების ძირითადი პოსტულატები. აღსანიშნავია, რომ გამომწვევი მიზეზები სქემაში სანყის ეტაპზე ზოგადია, ხოლო რაც უფრო უახლოვდება სტატუსის შეჩერების გადანყვეტილებას, უფრო და უფრო კონკრეტდება. ესე იგი, გამოკითხულთა მიერ დასახელებული ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობა და ფინანსური კრიზისი მომდევნო ეტაპებზე იწყებს ჩაშლას, დაკონკრეტებასა და გამწვავებას. მაგალითისთვის, როგორც ისინი ამბობენ, ფინანსური კრიზისი უბიძგებს სამუშაოს დაწყებისკენ, რაც, ძირითად შემთხვევებში, დატვირთულ სამუშაო გრაფიკს ნიშნავს, ეს კი ხელს უშლის მათ სოციალურ ინტეგრაციას საუნივერსიტეტო გარემოში. აღნიშნული მოდელის ერთ-ერთი დამახასიათებელი თვისება მიზეზებს შორის პირდაპირი, აბსოლუტური კავშირია. მაგალითად, რესპონდენტების მიერ ნახსენები ჯანმრთელობის პრობლემები, შესაძლოა, პირდაპირ იყოს დაკავშირებული აქტიური სტატუსის შეჩერებასთან, ხოლო მეორე მხრივ - ოჯახური ფონი, შესაძლოა, პირდაპირ ვერ დაუკავშირდეს საბოლოო გადანყვეტილებას და საჭიროებდეს დეტალიზებას.

სქემა N3

1.3 სტატუსის შეჩერების მიზეზები: სახელმწიფო პოლიტიკა და უნივერსიტეტის როლი

კვლევის პროცესში, საკითხის უფრო დეტალურად შესწავლისთვის, ჩატარდა ნახევრად სტრუქტურირებული სიღრმისეული ინტერვიუები ორი სტუდენტური მოძრაობის („ნაბიჯი“; „მაისის სტუდენტური მოძრაობა“) წარმომადგენლებთან და დარგის ექსპერტებთან. ინტერვიუთა მსვლელობისას, გამოვლინდა ერთმანეთთან დაკავშირებული გამოწვევები, რომელთა კლასიფიცირებაც შესაძლებელია შემდეგნაირად: 1) სახელმწიფო: განათლების ცენტრალიზებული სისტემა, საზოგადოება და პიროვნების უფლებები 2) უნივერსიტეტისა და სტუდენტის პასუხისმგებლობა. მოცემულ გამოწვევებზე ისაუბრეს როგორც სტუდენტებმა, ისე ექსპერტებმა. უპირველესად, რესპონდენტები ფოკუსირდებოდნენ ზოგადად, სახელმწიფოს როლზე, რომელიც ფარავს ქართული საგანმანათლებლო სისტემის ცენტრალიზებული დაგეგმარების პრობლემებს, საზოგადოების განწყობებსა და პიროვნების ფუნდამენტურ უფლებებს.

გამოვლინდა სახელმწიფოს პასუხისმგებლობა. კონკრეტულად, ექსპერტთა მოსაზრებით, არსებული სახელმწიფო უნივერსიტეტთა დაფინანსების მოდელი არასაკმარისია ხარისხიანი განათლების მისაღებად. დაფინანსების ამგვარი მოდელის პარალელურად, მზარდი სოციალური უთანასწორობა და ინფლაცია, კიდევ უფრო ზრდის უთანასწორო გარემოს და ინვესტს ტატუსშიერებული სტუდენტების რაოდენობის ზრდას:

„სახელმწიფოს დაფინანსების მოდელი, არ უშვებს სახელმწიფო უნივერსიტეტებს მართვის სადავეებიდან და ამით ცდილობს კონტროლის ბერკეტი ჰქონდეს მათზე“

ამასთანავე, სტუდენტური მოძრაობების წევრებმა ყურადღება გაამახვილეს ქართული საზოგადოების ინერტულობასა და მათი მხრიდან სტუდენტთა პრობლემების უგულებელყოფაზე. ისინი აქცენტს აკეთებდნენ, რომ საზოგადოება ნაკლებად ინტერესდება სტუდენტების ისეთი ძირითადი პრობლემით, როგორცაა სტუდენტური საცხოვრებელი:

„რომანტიზებული სტუდენტური ცხოვრების მიღმა მძიმე სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემები იმალება, რასაც სახელმწიფოსა და საზოგადოების მხრიდან უპირობო მხარდაჭერა სჭირდება“

აგრეთვე, ყურადღების ცენტრში მოხვდა განათლების ცენტრალიზებული სისტემა და სტუდენტების მიერ დაფინანსების მოპოვების წესი. ექსპერტთა აზრით, დაფინანსება უნდა იყოს მოპოვებადი ყოველი სასწავლო წლის შემდეგ და გამოყოფილი თანხები იყოს მეტად დეცენტრალიზებული და უნივერსიტეტებზე დელეგირებული:

„უნივერსიტეტები თავად უნდა არჩევდნენ პირველსემესტრელებს. ცენტრალიზებული საგამოცდო მოდელი ზღუდავს საუნივერსიტეტო ავტონომიას, რადგან ის ავტომატურად იღებს სტუდენტს“

ინტერვიუს მანძილზე სტუდენტებმა გამოკვეთეს ადამიანის, მოქალაქის, როგორც სახელმწიფოს შემადგენელი ნაწილის, უფლებები:

„დღეს სწავლა პრივილეგია გახდა, ანუ იგი აღარაა ადამიანის ფუნდამენტური უფლება“

ინტერვიუთა მსვლელობისას, უნივერსიტეტისა და სტუდენტის პასუხისმგებლობებზე, როგორც გამონვევებზე, ისაუბრეს როგორც დარგის ექსპერტებმა, ისე სტუდენტური მოძრაობის წევრებმაც. ამ უკანასკნელთა თქმით, სტუდენტების აზრით, სახელმწიფო უნივერსიტეტების პასუხისმგებლობა დგას მათთვის საინტერესო პროგრამების შექმნისა და მიწოდების კუთხით:

„სახელმწიფო უნივერსიტეტებს სტუდენტებისთვის ახალი და საინტერესო პროგრამების შეთავაზებისა და გაცნობის დიდი პრობლემა აქვს“

ზოგიერთმა ექსპერტმა ჩვენთან საუბრისას ხაზი გაუსვა სტუდენტთა აკადემიური მოსწრების მნიშვნელობასა და დონეს, როგორც სტუდენტთა პასუხისმგებლობის ნაწილს. მათ აკადემიური მოსწრება წარმოადგინეს, როგორც ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი განმსაზღვრელი ფაქტორი თუ რატომაც იჩერებენ სტუდენტები სტატუსს, რადგანაც ყალიბდება სტუდენტთა ორი ჯგუფი: ერთნი მაქსიმალურად ცდილობენ ცოდნის-ჩვევებისა და უნარების შეძენასა და დემონსტრირებას, ხოლო მეორენი - სხვადასხვა მიზეზით (პარალელურად მუშაობა, უიმედობა, სიზარმაცე და სხვა), ამას ვერ/არ აკეთებენ:

„უმეტესწილად, აკადემიური მოსწრება არის ან ძალიან მაღალი/მაღალი ან ძალიან დაბალი/დაბალი“

დასკვნა

დასკვნის სახით, ქვეყანაში სტატუსშეჩერებული სტუდენტების მზარდი რაოდენობა, რამდენიმე ფაქტორით შეიძლება ავსხნათ: პირველ ყოვლისა, ქვეყანაში მიმდინარე სოციალურ-ეკონომიკური პირობების გაუარესებისა და ინფლაციის მაღალი მაჩვენებლის ფონზე მივიღეთ სტუდენტთა ოჯახების მკვეთრად გაუარესებული სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა, რის გამოც, მათ აღარ შეუძლიათ სწავლის საფასურის გადახდა. საცხოვრებელი ფართის ქირა, განსაკუთრებით რეგიონებიდან ჩამოსული სტუდენტებისათვის, ყველაზე დიდ ფინანსურ დაბრკოლებას წარმოადგენს, თუმცა, გარდა ამისა, ტრანსპორტირებისა და კვების ხარჯები მოითხოვს დამატებით სახსრებს, რაც ხშირად, დაუძლეველ პრობლემად იქცევა. აქედან გამომდინარე კი, ინფლაცია, გაძვირებული ცხოვრება და სტუდენტთა ოჯახების არასტაბილური ფინანსური მდგომარეობა ახალგაზრდებს სწავლის შეწყვეტისკენ უბიძგებს. ყოველივე ზემოაღნიშნული კი, უილიამ სპიდის მოდელის რეალიზებაა, რომელიც საბოლოო გადანყვეტილებასთან პირდაპირ თუ ირიბად დაკავშირებული სწავლის შეწყვეტის გამომწვევი მიზეზებით გამოვლინდა.

რაც შეეხება მეორე უმთავრეს მიგნებას, კვლევის პროცესში, სხვა ყველა ფაქტორისგან განსხვავებით გასაანალიზებელი იყო სტუდენტების სტატუსის შეჩერების საკითხი - რა კორელაციაში იყო მათ აკადემიურ მზაობასთან. ეროვნული გამოცდების თამასა დაბალია, ვლემენტარული ბარიერი, შეუსაბამო საუნივერსიტეტო დონესთან და შრომის ბაზართან, ეს

პირდაპირპროპორციულად აისახება სტუდენტის სტატუსის მოპოვების გამარტივებულ მოდელთან, რაც საბოლოოდ იმის დასკვნის საშუალებას გვაძლევს, რომ დღევანდელ რეალობაში სტუდენტებისთვის სტუდენტობა არის მიზანი და არა საშუალება, ისინი ნაკლებად ფიქრობენ პრობლემის ბაზარზე რა პერსპექტივები აქვთ, როგორია დასაქმების მაჩვენებელი, რომელი სფერო იტვირთება ამ კუთხით ყველაზე მეტად და ა.შ. შესაბამისად, ვიღებთ მიმართულების ან უნივერსიტეტის მიმართ წყრომასა და საბოლოოდ სტუდენტის ფრუსტრაციას, რაც სწავლის შეწყვეტით გამოიხატება. მსგავსი, ერთმანეთთან ჯაჭვურად, ეტაპობრივად დაკავშირებული პრობლემები, რომლებიც პიროვნების ცხოვრებაში არსებობს, როგორც უნივერსიტეტამდელ, ისე სტუდენტობის პერიოდში, საბოლოოდ, როგორც პროცესის თეორიით ავხსენით, ყალიბდება სწავლის შეწყვეტის მთავარ გამომწვევ მიზეზებად.

სტატუსშეჩერებულ სტუდენტებთან ინტერვიუებზე დაყრდნობით ვასკვნით, რომ არასრულყოფილი ინფორმაციის ან ოჯახის ზეგავლენით მიღებული გადაწყვეტილების გამო ხდება არჩევნის სისწორის ეჭვქვეშ დაყენება. სასკოლო ეტაპზე, პოტენციურად მომავალ სტუდენტებს, არ აქვთ სრულყოფილი ინფორმაცია ამა თუ იმ ფაკულტეტის შესახებ, თუ როგორია სწავლების მეთოდები, ხარისხი, უმაღლესი საგანმანათლებლო სისტემა და ა.შ. ამას ემატება ოჯახის მხრიდან ზეწოლა, ვინაიდან, ოჯახის მიერ დახარჯული ფინანსები აბიტურიენტობის პერიოდში, მყარ საფუძველს უქმნის მშობლებს იქონიონ ზეგავლენა პიროვნების გადაწყვეტილებაზე, თუ სად სურთ სწავლის გაგრძელება, ესე იგი, ხდება ეტაპობრივი გადასვლა მიზეზიდან მიზეზზე, როგორც პროცესის თეორიით ავხსენით, აქედან გამომდინარე, შეუსაბამობა მოლოდინსა და რეალობას შორის, რომელიც გამოწვეულია უნივერსიტეტში მოხვედრამდე არსებული მცდარი წარმოდგენებითა და ოჯახის ზეწოლით, ჯერ ინვესტ არჩევნის სისწორეში დაეჭვებას, საბოლოოდ კი, აქტიური სტუდენტის სტატუსის შეჩერებას.

კვლევამ აჩვენა, რომ ონლაინ სწავლება ხელისშემშლელი ფაქტორია სოციალური ინტეგრაციისთვის, რაც განაპირობებს სტუდენტურ ცხოვრებაში სტუდენტის არასტაბილურობას. კოვიდ პანდემიის პირობებში, სოციალური ცხოვრებიდან იზოლირებულ ცხოვრებაზე გადასვლა, ხოლო პოსტ-კოვიდურ პერიოდში პირიქით, იზოლირებული ცხოვრებიდან ისევ სოციალურ ცხოვრებაზე დაბრუნება, მართალია, რომ დროებით შესაძლებლობებს აჩენს, განსაკუთრებით კი, ონლაინ სამუშაოს კუთხით, მაგრამ საბოლოოდ, მაინც, სტუდენტებში ქმნის ისეთი სახის პრობლემას, როგორცაა საუნივერსიტეტო გარემოში სრულყოფილი ინტეგრირება. ამრიგად, უილიამ სპიდის მოდელის მიხედვით, ერთმანეთთან კომპლექსურად ან/და როგორც ირიბად, ისე პირდაპირ დაკავშირებული სწავლის მიტოვების მიზეზები და ხშირად ცვალებადი სიტუაცია სტუდენტს აკადემიური კუთხით არასტაბილურს ხდის, რაც, ხშირ შემთხვევებში, აქტიური სტუდენტის სტატუსის შეჩერებით სრულდება.

მოცემული კვლევით შევეცადეთ, გამოგვეყო აქტიური სტუდენტის სტატუსის შეჩერების მიზეზები თბილისის 4 სახელმწიფო უნივერსიტეტის მაგალითზე. წარმოდგენილი ნაშრომი ვფიქრობთ, მნიშვნელოვან დახმარებას გაუწევს უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებებებით დაინტერესებულ მკვლევარებს, რომლებიც ფოკუსირებულნი არიან სტუდენტების მიერ სწავლის

შენწყვეტის საბოლოო გადანწყვეტილებამდე არსებულ ეტაპებსა და უკვე დამდგარი სამწახარო შედეგების აღმოფხვრაზე.

ბიბლიოგრაფია:

ვერიკო სუხიაშვილი. (2021). *სტატუსშეჩერებულ სტუდენტთა რაოდენობა ისტორიულ მაქსიმუმზეა*. Retrieved from factcheck.ge.

ლაბორატორია, ს. ლ. (2019). *სტატუსშეჩერებული სტუდენტების რაოდენობა სტატუსის შეჩერების მიზეზის მიხედვით: 2013-2019*. Retrieved from datalab.ge.

მაია ბუთბაია. (2018). *საქართველოში 48 624 სტუდენტს სტატუსი შეჩერებული აქვს*. Retrieved from 1tv.ge.

საქართველოში სტატუსშეჩერებულ სტუდენტთა რაოდენობა 48 651-მდე გაიზარდა. (2018). Retrieved from barristers.ge.

სტატუსშეჩერებულ სტუდენტთა რაოდენობა ისტორიულ მაქსიმუმზეა. (2021). Retrieved from factcheck.ge.

სტუდენტური მოძრაობა: პროტესტის შედეგად, თსუ საერთო საცხოვრებლის მშენებლობას იწყებს. (2022, november 19). Retrieved from radiotavisupleba.ge.

Andreas Hadjar; Christina Haas; Irina Gewinner. (2022). Refining the Spady–Tinto approach: the roles of individual characteristics and institutional support in students' higher education dropout intentions in Luxembourg. *EUROPEAN JOURNAL OF HIGHER EDUCATION*.

Dylan Conger; Mark C. Long. (2010). Why Are Men Falling Behind? Gender Gaps in College Performance and Persistence. *The American Academy of Political and Social Science*.

Heublein, U. (2014). Student Drop-out from German Higher Education Institutions. *European Journal of Education*.

Jose Francisco Guzmán; Kieran Kingston. (2011). Prospective study of sport dropout: A motivational analysis as a function of age and gender. *European Journal of Sport Science*.

Kerby, M. (2015). Toward a New Predictive Model of Student Retention in Higher Education. *Journal of College Student Retention Research Theory and Practice*, 10-11. Retrieved from researchgate.net.

Mikko Siponen; Katja Leiviskä. (2013). Understanding why is students drop out: Toward a process theory. *Association for Information Systems AIS Electronic Library (AISeL)*, 4-6.

Russell W. Rumberger; Sun Ah Lim. (2008). *Why Students Drop Out of School: A Review of 25 Years of Research*. Santa Barbara .